

Ohjauskirje

10.12.2019

OPISKELUTERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISESSÄ ON EDELLEEN PARANNETTAVAA

Aluehallintovirastojen ja Valviran tuoreen selvityksen mukaan opiskeluterveydenhuollon palvelujärjestelmässä on paljon parannettavaa. Selvityksen perusteella aluehallintovirastot ohjaavat kuntia saattamaan opiskeluterveydenhuollon palvelut viipymättä säännösten mukaisiksi. Opiskeluterveydenhuollon palveluita koskevat kirjaukset on tehtävä niin, että terveydenhuoltolain mukainen opiskeluterveydenhuollon kokonaisuus (mielenterveys- ja päihdepalvelut, seksuaaliterveyden edistäminen, suun terveydenhuolto sekä muut terveyden- ja sairaanhoidon palvelut) on tehtyjen merkintöjen ja Avohilmo-tietojen pohjalta arvioitavissa

Kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen¹ opiskelijoille heidän kotipaikkakunnastaan riippumatta (terveydenhuoltolaki 1326/2010, 17 §). Palvelut on järjestettävä oppilaitoksessa, keskitetyssä opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä, tai jos palvelut annetaan muualla (esim. terveyskeskus), ne tulee tilastoida opiskeluterveydenhuoltoon, jotta opiskeluterveydenhuollon kokonaisuus on arvioitavissa. Opiskelijaikäiset ovat usein fyysisesti terveimmillään, mutta erityisesti mielenterveysongelmat ovat ikäkaudelle tyypillisiä. Asiakaskohtaamiset edellyttävät terveydenhuollon ammattihenkilöltä ammattitaitoa ja perehtyneisyyttä erityisesti opiskelijoiden hyvinvointi- ja terveyshaasteisiin sekä yhteyttä asiakkaan opiskeluyhteisöön.

Opiskeluterveydenhuolto tarkoittaa laajoja perusterveydenhuollon palveluja

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvia terveydenhuoltolaissa tarkoitettua terveyden- ja sairaanhoitopalveluita ovat

- mielenterveys- ja päihdeongelmien varhainen toteaminen, hoito ja jatkohoitoon ohjaus
- seksuaaliterveyttä edistävät palvelut
- suun terveydenhuollon palvelut
- muut perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoidon palvelut sekä jatkohoitoon ohjaus.

Riippumatta toteutuspaikasta (oppilaitos tai opiskeluterveydenhuollon toimipiste) opiskelijoiden terveyttä edistävän ja sairautta ehkäisevän toiminnan sekä terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen on muodostettava yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus, joka edistää terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä. Opiskelukunnan on arvioitava tätä hoidon kokonaisuutta.

Aluehallintovirastot ja Valvira selvittivät osana [vuoden 2019 Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelmaa](#) opiskelijaterveydenhuollon järjestämistä, hoidon saatavuutta sekä hoidon lain mukaisuutta. Opiskelijoiden terveydenhuoltoa koskevat samat hoitoon pääsyn määräajat kuin muutakin perusterveydenhuoltoa eli seuraavasti:

- Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon, terveyskeskukseen tai muuhun terveydenhuollon

¹ Kunnat ovat ulkoistaneet sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella tiede- ja taidekorkeakoulujen opiskeluterveydenhuollon palvelut Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiölle (YTHS). Vuodesta 2021 kaikkien korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto siirtyy YTHS:lle.

toimintayksikköön. Terveydenhuollon ammattihenkilön on tehtävä hoidon tarpeen arviointi viimeistään kolmantena arkipäivänä siitä, kun potilas otti yhteyden opiskeluterveydenhuoltoon tai terveyskeskukseen, jollei arviota ole voitu tehdä ensimmäisen yhteydenoton aikana.

- Hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä potilaan terveydentila ja sairauden ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmessa kuukaudessa siitä, kun hoidon tarve on arvioitu.
- Tämä kolmen kuukauden enimmäisaika voidaan ylittää suun terveydenhuollossa ja perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa erikoissairaanhoidossa enintään kolmella kuukaudella, jos lääketieteellisistä, hoidollisista tai muista vastaavista perustelluista syistä hoidon antamista voidaan lykätä potilaan terveydentilan vaarantumatta.

Opiskeluterveydenhuollon toteutus ei kaikilta osin täytä terveydenhuoltolain vaatimuksia

Valvontaviranomaisten selvityksen mukaan opiskeluterveydenhuollon toteutus ei kaikilta osin täytä terveydenhuoltolain vaatimuksia. Edelleen joka kymmenes kunta ohjaa opiskelijat hakemaan joiltain osin opiskeluterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut opiskelijan kotikunnasta. Lisäksi lähes puolessa kunnista nämä palvelut tuotetaan osana muita perusterveydenhuollon palveluita, jolloin niiden saatavuutta ja käyttöä ei voida erottaa muiden käyttäjäryhmien palveluista. Esimerkiksi 40 % kunnista lukiolaisten mielenterveys- ja päihdehoito annetaan osana terveyskeskuspalveluita eikä palveluja seurata erikseen.

Kun palvelut tuotetaan osana muita perusterveydenhuollon palveluita eikä niitä tilastoida opiskeluterveydenhuoltona, kunta laskuttaa palveluista opiskelijan kotikuntaa, vaikka terveydenhuoltolain 58 §:n mukaisesti palveluista ei voi laskuttaa opiskelijan kotikuntaa.

Kunnan opiskeluterveydenhuoltoa on voitava arvioida Avohilmo-tietojen avulla

Opiskeluterveydenhuollon toiminnasta tuotetaan tiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) hoitoilmoitusrekisteriin (Hilmo). Tietoja voidaan hyödyntää paikallisesti toiminnan seurantaan ja palvelujen kehittämiseen. Tietoja käytetään kansallisessa ja kansainvälisessä tilastoinnissa, soteindikaattorien pohja-aineistona, toiminnan kehittämisessä ja arvioinnissa, tutkimusaineistoina sekä tilasto- ja tutkimuskäytössä. Ohjeen mukaan palvelumuodoksi tulee kirjata potilastietojärjestelmissä opiskeluterveydenhuolto (T27) opiskelijoiden kaikkien terveyden- ja sairaanhoidon käyntien yhteydessä lukuun ottamatta äitiysneuvolakäyntejä (T21). Näin ollen opiskeluterveydenhuollosi kirjaaminen koskee opiskelijan kiireetöntä sairaanhoitoa, mielenterveys- ja päihdetyötä, seksuaaliterveyden edistämistä ja suun terveydenhuoltoa. Jotta kirjaaminen voi toteutua asianmukaisesti, opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvia palveluja antavien toimintayksikköjen on tunnistettava sen palvelujen piiriin kuuluvat opiskelijat. Tarkempi kirjausohjeistus löytyy THL:n verkkosivuilta, [Opiskeluterveydenhuollon kirjaaminen](#) ja [Sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoilmoituksessa \(Hilmo\)](#). Omien tietojen tarkistamisesta varten raportit löytyvät THL:n verkkosivulta, [Terveystarkastukset](#) ja [Avohilmon pikaraporteilta ja muilta raporteilta](#).

Tämän ohjauskirjeen lisäksi aluehallintovirastot ovat ottaneet erilliseen valvontaan kunnat, joista opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluvia ulkokuntalaisia ohjataan opiskeluterveydenhuoltoon kuuluviin palveluihin kotikuntiinsa.

Lisätietoja asiassa antavat:

Etelä-Suomen aluehallintovirasto: aluehallintoylilääkäri Mikko Floréen p. 0295 016 000

Itä-Suomen aluehallintovirasto, terveydenhuollon ylitarkastaja Ansa Sonninen 0295 016 800

Lapin aluehallintovirasto, aluehallintoylilääkäri Sari Kemppainen p. 0295 017350

Lounais-Suomen aluehallintovirasto, lääninlääkäri Ruut Virtanen p 0295018000

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, sosiaali- ja terveystieteiden päällikkö Niina Siirilä p. 0295 018 563

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, aluehallintoylilääkäri Jari Latvala, 0295 017 573 ja ylitarkastaja Raija Fors, p. 0295 017 559

etunimi.sukunimi@avi.fi

Valvira, ylitarkastaja Irja Hemmilä p. 0295 209 531

etunimi.sukunimi@valvira.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), kehittämisspäällikkö Kaisa Mölläri puh. 0295247363

etunimi.sukunimi@thl.fi

JAKELU: Kunnat ja kuntayhtymät
Kela
Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTTHS)